

Mario Braun
Hrvatski restauratorski zavod
Zagreb, Zmajevac 8

BAZA PODATAKA HRVATSKOGA RESTAURATORSKOG ZAVODA (BREUH) – DESET GODINA GRADNJE SUSTAVA

1. SADAŠNJE STANJE U HRVATSKOM RESTAURATORSKOM ZAVODU (HRZ)

Ovo predavanje ima tri dijela koja se vežu u cjelinu od objašnjenja uvjeta i postojećeg stanja preko specifičnosti HRZ-a, realizirane faze baze podataka, dok su u trećem dijelu napomene, pitanja i prijedlog.

Prvi i drugi dio se odnosi na bazu podataka BREUH i njezino formiranje i funkcioniranje kako kroz dosadašnji razvoj, tako i kroz specifičnosti unutar HRZ-a.

Digitalno obrađena dokumentacija se u Hrvatskom restauratorskom zavodu rabi već desetak godina i, nažalost, nakon brzog i intenzivnog razvoja prešla je posljednjih godina u fazu stagnacije. Zašto i kako se to dogodilo te koja su naša iskustva pri tome? Naša iskustva nažalost neće biti primjenjiva za druge izravno jer nam nije poznata nijedna ustanova s tako složenom strukturom kao HRZ, pa će većini naša iskustva biti nezanimljiva.

No naša iskustva zbog tako komplicirane strukture mogu biti dragocjena za uspostavu stručnih i organizacijskih mreža restauratorskih ustanova. To zvuči jako prepotentno, ta činjenica je rezultat složenog organizacionog sustava HRZ-a.

Ukratko, HRZ radi trenutačno na 22 lokacije u Hrvatskoj, od čega je devet lokacija u Zagrebu. Informatički sustav nuždan za povezivanje tih lokacija prikazan je na tablici u nastavku.

Drugi dio ovog teksta se odnosi na proces formiranja centralne baze podataka HRZ-a, čije se formiranje zbog nedostatka sredstava stalno prolongira i odgađa. No u tim pripremnim fazama nastojala se osmisliti struktura koja bi odgovarala HRZ-u i potrebama njegova funkcioniranja jer je HRZ danas centralna, matična i kompleksna ustanova koja se bavi restauriranjem nepokretne i pokretne kulturne baštine.

U službi za nepokretnu baštinu nalaze se odjeli i odsjeci za ove materijale:

- 1. Odjel za graditeljsko naslijeđe,**
- 2. Odjel za kamenu plastiku** (s odjelima u Zagrebu, Splitu i Osijeku),
- 3. Odjel za zidno slikarstvo i mozaik** (s odjelima u Zagrebu, Splitu, Dubrovniku, Osijeku i Rijeci),
- 4. Odjel za štuko** (u Zagrebu).

U službi za pokretnu baštinu nalaze se odjeli za ove materijale:

1. **Odjel za štafelajno slikarstvo** (umjetnine na nosiocima od platna, drva, metala i sl.) – u Zagrebu su smještene četiri takve radionice, ali se u Dubrovniku, Splitu, Zadru, Rijeci, Juršićima, Ludbregu i Osijeku nalaze također odjeli i radionice za restauriranje istovrsnih umjetnina.
2. **Odjel za drvenu polkromiranu skulpturu** – u Zagrebu je smješteno 5 odsjeka/radionica za tu vrstu umjetnina, ali se za istovrsne umjetnine radionice nalaze i u Dubrovniku, Splitu, Rijeci, Ludbregu i Osijeku.
3. **Odjel za tekstil** u Zagrebu (16 zaposlenih) i u Ludbregu s četiri zaposlena.
4. **Radionica za papir i kožu** – u Zagrebu s četiri zaposlena i u Dubrovniku s pet zaposlenih.
5. **Radionica za metal** –radionica u Zagrebu orijentirana prema crnim i obojenim metalima i u Zadru specijalizirana za plemenite metale.
6. **Radionica za namještaj** u Zagrebu.
7. **Radionica za kompozitne materijale** u Zagrebu.

U Službi za arheološku baštinu postoje tri odjela:

1. **Odjel za kopnenu arheologiju** s odjelima u Zagrebu, Juršićima i Rijeci i Zadru,
2. **Odjel za podvodnu arheologiju** s odjelima u Zagrebu i Zadru,
3. **Odjel za restauriranje arheoloških nalaza** s odjelima u Zagrebu i Juršićima te Zadru, čija je radionica specijalizirana za restauriranje i podvodne arheološke nalaze, a u formiranju je ekspozitura u Splitu.

Zajedničke stručne službe sastavljene su od dva odjela:

1. **Informacijsko-dokumentacijski odjel** s odsjecima:
 - a) Odsjekom za dokumentaciju nepokretnih spomenika,
 - b) Odsjekom za dokumentaciju pokretnih spomenika,
 - c) Fotografskim odjelom,
 - d) Arhivom,
 - e) Knjižnicom.
2. **Centralni prirodoslovni laboratorij.**

Služba za odjele izvan Zagreba organizacijski povezuje već nabrojene odjele i radionice zato što su odjeli konstituirani lokacijski, a u nekim slučajevima i po vrstama poslova.

l o k a c i j a	lokalacija	odsjek / odjel	Br. Zap.	Inf. radnih mjesta	Računala	Mreža /serveri	povezanost
1.	ZG –Gršković. 23	UPRAVA, FINANC., PRAVNI ODJ., NABAVA, ZAŠTITA NA RADU DR., REST. METALA	26	24	28	100mb / 3	Carnet link 100 mb
2.	ZG –Gršković. 23	FINANCIJE I RAČUNOVODSTVO.	10	10	10	100mb / 2	Metronet 100 mb
	ZG – Zmajevac 8	9 REST.ODJELA + DOKUMENT - POKRETNi + SKLADIŠTE + KNJIŽNICA + LABORATORIJ	60	35	39	1gb / 7	Carnet link 100 mb
3.	ZG - Voćarska 106	3 REST. ODJELA (ŠUKO, KAMEN, POLIKR.)	20	9	11	100 mb/ 2	ADSL 10/512 flat
4.	ZG- Kneza Mislava 20	3 REST. ODJELA	15	5	7	100 mb/ 2	ADSL 10/512 flat
5.	ZG-Cvijete Zuzorić 43	ARHEOLOGIJA 2 ODJELA	6	6	9	100 mb/ 2	ADSL 10/512 flat
6.	ZG-Ilica 44	ARHITEKTURA, TEKSTIL, PAPIR, ARHIV, DOKUMENTACIJA - NEP., IST. SLAVONIJA	49	24	32	1 gb / 4	Carnet link 100 mb
7.	ZG - Radićeva / Kožarska	ARHEOLOGIJA, RESTAUR. ARHEOLOGIJE, ZIDNO SLIKARSTVO	18	15	18	100 mb/ 2	Carnet link 100 mb
8.	ZG – Kamenita 15	RESTAURIRANJE ARH. NALAZA	4	3	3	100 mb/ 2	ADSL 10/512 flat
9.	ZG- Massarykova 34	PROJEKT IST. SLAVONIJA	5	5	6	100 mb/ 1	Metronet 100 mb
10	Ludbreg	2 REST ODJ. + TEKSTIL, STOLARIJA DOKUMENTACIJA	8	6	7	100 mb/ 2	ADSL 20/756 flat
11	Osijek	POKRETNi 2, KAMEN, ZIDNE SLIKE, STOLARIJA, DOKUMENT., ARHITEKTURA	22	14	14	100 mb/ 2	ADSL 10/512 flat
12	Vukovar	URED IST. SLAVONIJE	0	0	0	0	ADSL 10/512 flat
13	Rijeka	POKRETNi, ZIDNE SLIKE, ARHEOLOGIJA	9	6	7	100 mb/ 1	ADSL 10/512 flat
14	Juršići	REST. ODJELI (2) + ARHEOLOGIJA	5	4	5	100 mb/ 2	ADSL 10/512 flat
15	Vodnjan	LJETNA RESTAURATORSKA RADIONICA	0	0	0	0	0
16	Zadar 1	2 ODJELA -SLIKARSTVO/POLIKROM + METAL	5	4	4	100 mb/ 2	ADSL 10/512 flat
17	Zadar 2	CPA + REST. ARHEOLOŠKOG MATERIJALA	6	4	5	100 mb/ 2	ADSL 10/512 flat
18	Split - Porinova	3 ODJELA. - POKRETNi, ZIDNE SLIKE, KAMEN, DOKUMENTACIJA	19	10	10	100 mb/ 2	ADSL 10/512 flat
19	Split - Dračevac	3 ODJELA – ZIDNE SLIKE, KAMEN, ARHEOLOGIJA - DESALINIZACIJA	4	3	3	0 (1)	ADSL 10/512 flat
20	Dubrovnik - Stay	3 ODJELA, PAPIR, DOKUMENTACIJA	16	9	11	100 mb/ 2	ADSL 10/512 flat
21	Dubrovnik - Komolac	ZIDNO SLIKARSTVO SELI U STAY–KABOGU NAKON ADAPTACIJE 2012.	3	2	2	0	ADSL 10/512 flat
22	Šibenik	U PRIPREMI ZA 2011/12	0	0	0	0	0
22 restauratorske lokacije od čega 9 u Zagrebu a 10 izvan Zagreba		305 stalno zaposlenih ± 60-70 vanj. suradnika i na ugovor 198 informatičkih radnih mjesta	231 računalo			42 servera	INTRANET=na svim serverskim lokacijama

Tablica 1. Struktura HRZ-a promatrana iz informatičke perspektive

BREUH – DOSTIGNUTA STRANA RAZVOJA

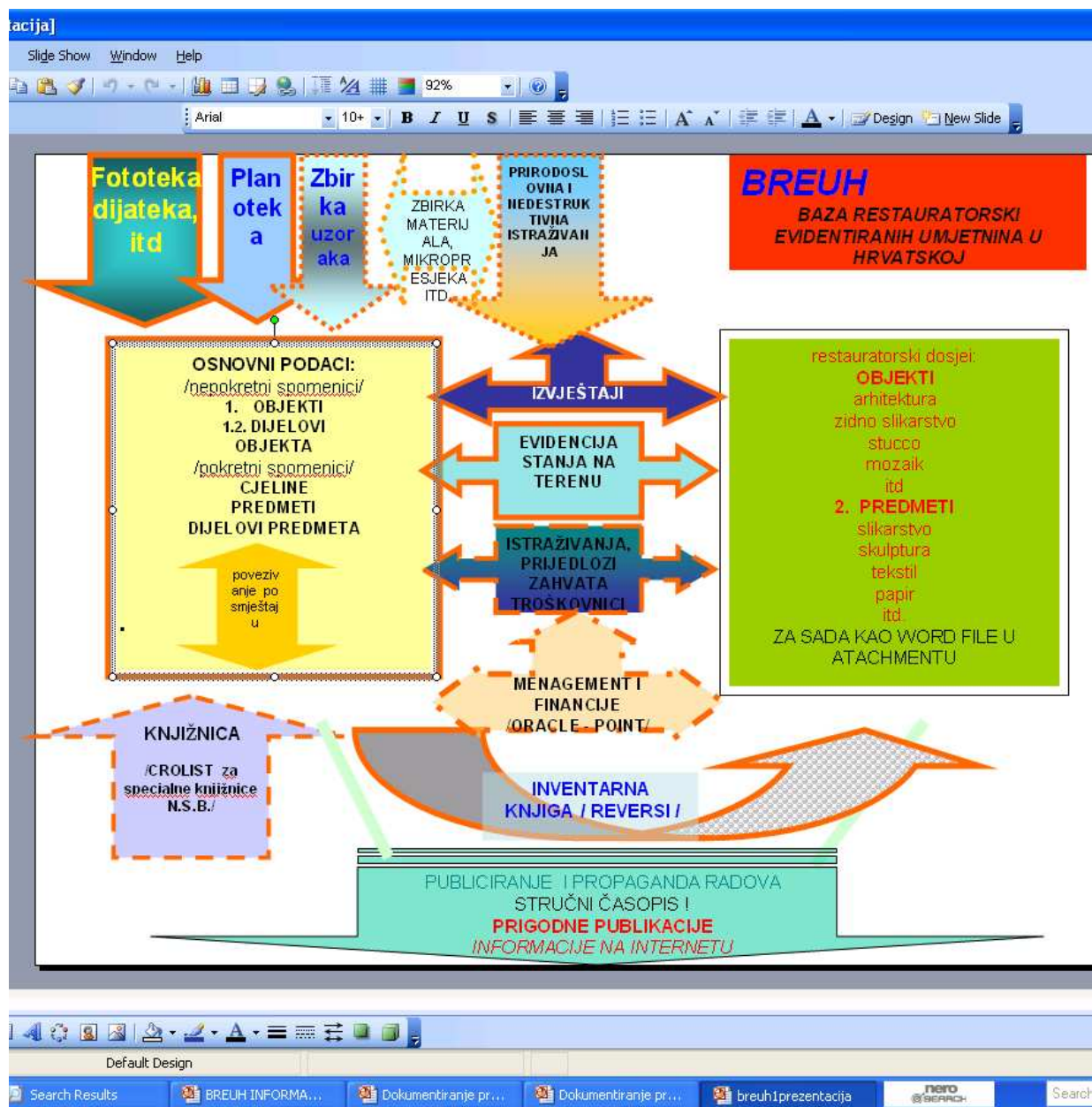
Već spomenuta baza podataka BREUH započela se graditi prije desetak godina, a nastala je od baze Zavoda za restauriranje umjetnina, ustanove koja je 1997. godine fuzioniranjem s Restauratorskim zavodom Hrvatske i njihovim restauratorskim odjelima u Ludbregu i Juršićima formirala Hrvatski restauratorski zavod (HRZ). U sljedećim godinama su pridružene radionice konzervatorskih odjela u Splitu, Dubrovniku, potom su u sklopu HRZ-a formirani restauratorski odjel u Osijeku (2000.) i Rijeci (2004.), a nakon toga su pridruženi arheološki odjeli Ministarstva kulture 2005. U zadnjoj fazi pridruženi su Restauratorski odjel konzervatorskog ureda u Zadru, osnovan je centar za podvodnu arheologiju također u Zadru (2008.), kako bi 2010. godine jedan njegov dio bez radionica bio izdvojen kao UNESCO-ov Međunarodni centar za podvodnu arheologiju.

Kako možete pretpostaviti, sav taj turbulentni razvoj je tekao bez popratnih procesa u informatičko-dokumentacijskom segmentu i infrastrukturi, odnosno bolje rečeno sva sredstva koja su bila ulagana u Zavod po svojem financijskom opsegu bila su na razini zajedničke ustanove s početka fuzioniranja, a segmenti koji su ulazili u sustav su uglavnom bili bez prateće infrastrukture jer je ona ostala u konzervatorskim odjelima Ministarstva. Stoga su se sva sredstva trošila na hardversko opremanje stalno novih lokacija i na nabavu hardvera kojim bi se te lokacije povezale. Tako je kralježnica sustava uspostavljena oko intraneta ustanove, *file-sharing* sustava te zajedničkog *e-mail* servisa.

Već spomenuti BREUH (Baza restauratorski evidentiranih umjetnina u Hrvatskoj) bio je projektiran kao baza podataka nepokretnih i pokretnih spomenika, s pratećim sustavom zajedničkih arhiva (hibridne fototeke i planoteke) te ekstenzijom na ulazno-izlaznu knjigu umjetnina, bazičnog troškovnika zahvata, personalnoga dosjea te baze (evidencije) radnih naloga i utroška radnih sati po projektima. Na to se uskoro nadgradio sustav planiranja sukladan s prijavnicama Ministarstva kulture te naravno izvješća koja su slijedila izvršenje radova. Već u početku, kako je razvoj BREUH-a započeo na *Accessu 97* te se nadgradio na *2003*, postalo je problematično višelokacijsko korištenje, a nažalost došlo je i do krive procjene da se sustav može temeljiti na replikaciji među serverima jer je praksa uskoro pokazala neizvedivost toga. Prelazak na terminal servise *2008/9* popravio je dio stanja, napravljene su izmjene i modifikacije prijavnica koje su bile ključni element zajedničkog funkcioniranja HRZ-a, no razvoj nosećih programa, a prestanak poboljšavanja i unaprjeđenja zbog nedostatka sredstava te ulaganje svih sredstava u svakogodišnje usklađivanje BREUH-a s izmjenama u sustavu prijavnica (*Centrixom*) Ministarstva kulture potpuno je zaustavilo razvoj.

I sada smo tu gdje jesmo, sustav funkcionira, upisna su 2123 nepokretna spomenika, 7095 pokretnih spomenika, evidentirano je 1017 umjetnina na terenu (prije zahvata), evidentirano je 87.596 fotografija u hibridnoj fototeci (bez mogućnosti prikaza za svaku upisanu snimku), ali s brzom mogućnosti pretrage po brojevima CD-a na kojima se nalaze; više od 336.000 digitalnih fotografija u fotocdteki u pretpreglednom formatu, s mogućnosti pretrage na 2918 CD-a u punom formatu te praznom, ali funkcionalnom) bazom planoteke (s 29 probnih upisa). Na razini prijavnica od 2005. godine program funkcionira za nepokretne i pokretne spomenike (prije toga samo za pokretne), a od 2009. uključena je i arheologija. U prosjeku godišnje je u ovom sustavu 350 – 400 prijavnica, a jednako tako se vodi i sustav izvještaja o obavljenim radovima. Digitalna knjiga ulaska i izlaska umjetnina funkcionalna je od 1995. godine, a potom nakon fuzioniranja proradila je potpuno od 1999. godine.

Kao što se vidi iz opisanoga, svi specifični segmenti, iako planirani, nisu bili izvedeni. No sustav je osmišljen kao arhivska baza koja dodaje objekte, pa su se svi dodatni zapisi mogli naći i otvoriti iz baze u obliku *Worda* ili pdf-dokumenata.

Struktura baze BREUH – organogram iz 1996. godine

2. SPECIFIČNOSTI HRZ-a I U NJEMU SKUPLJANE DOKUMENTACIJE

1. Izgradnja sustava kojim dokumentacija postaje javna, pretraživa i dostupna, od fotografija i nacрта, pisane dokumentacije nadalje. Stvaranje primarno digitalnog arhiva. Smanjivanje troškova zbog npr. višestrukih snimanja kulturnih dobara.
2. Uključivanje prirodnoznanstvenih informacija u sustav – izgradnja specijaliziranog laboratorija zbog štednje sredstava, ali i potrebe kvalificirane interpretacije podataka zahtijeva specijalistički i multidisciplinarni pristup.

3. Primarni kriterij zahvata postaje objektivno procijenjena ugroženost, opseg zahvata i rizici koje je procijenio tim kvalificiranih stručnjaka. U tom segmentu se stvara partnerski odnos prema tijelima s upravnim ovlastima, na razini javnih ustanova.
4. Oformljavanje i ojačavanje razine javnog interesa te objektivne valorizacije za podatke koji se odnose na kulturna dobra u vlasništvu različitih konfesija i vjerskih zajednica ili pojedinaca.
5. Stvaranje primjerenijih uvjeta za trajan i kvalitetan sustav arhiviranja.
6. Smanjivanje negativnih efekata sadašnjeg trenda čuvanja dokumentacije isključivo na lokalnoj razini (konzervatorski uredi) te smanjenje mogućnosti gubljenja podataka prilikom reorganizacija ustanova.
7. Olakšavanje i objektivizacija selektivnoga dostupa informacijama, organiziranje podataka od onih od općeg interesa do onih od specijalističkog interesa.

Koja je specifičnost dokumentacije HRZ-a, razlikuje li se ona od drugih, na primjer muzejskih ustanova? Koje su to specifičnosti?

Unatoč tome što se dokumentacija u HRZ-u žilavo borila s problemima, nesustavnim i stihijskim rastom ustanove, nedostatkom sredstava, stalnim postupnim minimaliziranjem tog segmenta stručnog posla, što je u posljednje vrijeme katkada dovodilo i do malodušnosti (jer to nije profitabilni dio djelatnosti), UNATOČ svemu se inzistiralo na tome da se taj dio stručnog rada razvija i da se održi na najvišoj mogućoj razini. I tek kada smo prije nekoliko mjeseci dobili ponudu, zapravo upit, naših kolega iz Opificija da se priključimo *Europeani* (web bazi europske kulturne baštine) u novom segmentu koji se priprema – u *Restori*, gdje bi se prezentirali ponajprije restauratorski podaci o kulturnoj baštini, tada smo shvatili da postoji okolina koja taj segment, kao i sav restauratorski posao posebno valorizira i kojoj je to nešto od posebnog interesa, a ne balast.

Rekli smo da u Zavodu nismo ozbiljno ni započeli predviđenu 2. fazu izrade BREUH-a. To se odnosi na Dosje radova u cjelini. Ne samo Odjel za tekstil već i odjeli za zidno slikarstvo, štafelajno slikarstvo, radionice za papir i metal, ali i prirodoslovni laboratorij, koji svojim podacima osnažuje restauratorske odluke o pojedinim zahvatima ili jednostavno daje uvid u temeljne podatke o ugroženoj materijalnoj strukturi kulturnoga dobra, njegovoj slojevitosti i onom golemom broju podataka koje oni svojim radom osiguravaju. Dakle, za HRZ je to izrada 15 segmenata specijaliziranog softvera, za 15 različitih radnih procesa (radionica i odjela Zavoda specijaliziranih po tehnologijama i materijalima. Zajednički nazivnik je potreba osiguravanja unificiranih standarda i metodologije za brojne postupke i procese od evidentiranja objekta, prijedloga radova i troškovnika do završnih izvještaja i kontinuiranih praćenja stanja.

I na kraju zašto bi ono što smo maloprije tumačili kao nedostatak, sada odjednom postala prednost. Zato što ako za ovako kompliciranu strukturu poput HRZ-a razvijemo bazu podataka koja se puni iz velikoga broja lokacija, ako ona prihvaća sliku i sve druge formate u kojoj se dokumentacija danas prezentira, ako uspostavi temeljne stručne standarde, ako unificira troškovnike i sličnu dokumentaciju, onda u taj sustav lako možemo uključiti i privatnike, i male i malo veće radionice koje ne rade zahvate za svoj fondus, već to rade za Ministarstvo kulture i za sredstva koja dolaze iz proračuna ove zemlje. U tom slijedu treba promatrati i mogućnosti da se npr. troškovnici standardiziraju, da se predvide optimalni opsezi zahvata, pa da nakon toga i natječaji postaju usporedivi, a ne kao danas kada jedan ponuđač nudi kompletno skidanje preslika s originala i potom obzirni retuš, a drugi radikalno

preslikavanje originala, a nakon provedenog postupka jedini kriterij procjenjivanja te dvije ponude je cijena.

Još jedan razlog je da je tako koncipirana baza podataka kakvu HRZ mora utemeljiti postaje otvorena prema autoriziranim i vanjskim korisnicima. Da je to usmjerava prema javnom interesu mislimo da dalje ne treba elaborirati.

3. SPECIFIČNA DOKUMENTACIJA ODJELA ZA TEKSTIL

Drugi dio teksta odnosi se na dokumentaciju Odjela za tekstil. Kako započeti tekst kojim se ukratko opisuje problem dokumentiranja tekstilnih predmeta? Prva asocijacija, koja se nameće uz dokumentiranje tekstila, općenito mislim da najbolje opisuje parafraza one famozne rečenice Rolanda Barthesa kojom definira fotografiju, a koja glasi: *Fotografija izmiče razvrstavanju*.

Mislim da se nešto slično događa i s pokušajima konzervatorsko-restauratorske ili muzejske struke u slučajevima dokumentiranja tekstilnih predmeta. Množina predmeta, svakodnevno korištenje, miješanje uporabnih predmeta u užem smislu i njihovih dekorativnih dijelova, korištenje tekstila u kultovima, uniformiranje pojedinih tekstilnih predmeta, ali istodobno inzistiranje na sitnim različitostima (uzmimo za primjer uniforme) unosi brojna druga značenja i raznorodne zahtjeve pred dokumentiranje tekstilnih predmeta. Oblikovanje pojedinih predmeta u davnim vremenima, tradicija i tradicionalnost, moda i pomodnost, izvanvremenost i sl. Sve su to termini koji u slučaju dokumentiranja tekstilnih predmeta imaju ključno značenje i koji otvaraju brojne probleme i na semantičkoj i na terminološkoj i na ikonografskoj, ali jednako tako i na tehničko-tehnološkoj ili opisnoj razini pred sve one koji žele dokumentirati tekstil, odnosno tekstilne predmete. Golem broj varijeteta pojedinih predmeta (sjetimo se za primjer samo pokrivala za glavu u tradicionalnoj nošnji naših krajeva), sinonimije ili homonimije termina koji se rabe, nedostatak termina za materijale, tehnike i sl., koje se javljaju izvan nativnoga kruga pojedinog predmeta, vrste ili tehnike, sve su to dodatni trajno prisutni problemi kod dokumentiranja općenito, a mogli bismo reći da su upravo svakodnevni kod tekstila.

Restauratorska dokumentacija si priskrbuje još dodatne probleme (manje izražene u općim klasifikacijama) pri opisivanju sastavnih dijelova, koji katkad imaju posebne nazive koji proizilaze iz proizvodnje, obrade ili sl.

Još jedna napomena oko već spomenute razlike između muzejskog i restauratorskog pristupa¹:

Iz iskustava vođenja dokumentacije, od značaja objekta, preko uvjeta, infrastrukture i sl. nije moguće uspostaviti jedinstveni standard opsega vođene dokumentacije. Stoga predlažemo tri razine restauratorske dokumentacije s obzirom na način vođenja dokumentacije, važnost objekta i druge uvjete.

¹ Dok muzejski pristup i muzejska evidencija imaju čvrsto definiran „vlasnički“ predznak, koji već u muzejskoj kartici definira i podrijetlo i način ulaska predmeta u zbirku i trajan boravak u ustanovi, taj segment u našoj dokumentaciji postoji u vidu različitih i raznorodnih vlasnika, koji se najčešće u kratkotrajnoj i intenzivnoj „restauratorskoj fazi života predmeta“ pojavljuju u različitim međudnosima s financijašima.

MINIMALNI (DOSJE ILI KOŠULJICA)

- Osnovna evidencija (pretraga) predmeta
- Opis dijelova i materijala temeljem prepoznavanja
- Troškovnik radova s osnovnim fazama zahvata
- Fotografiranje stanja prije i nakon radova (totali)
- Opis izvedenih radova s ključnim postupcima i materijalima
- Ulazno-izlazni revers ili (osnovna knjiga ulaza-izlaza)

STANDARDNI (DOSJE ILI JEDNOSTAVNIJA BAZA PODATAKA)

- Evidencija (pretraga) predmeta po vrsti i po vlasniku (lokaciji)
- Pregled objekta za smještaj i pisano konstatiranje stanja i uvjeta
- Osnovni povijesni podaci o predmetu (literatura i primarna dokumentacija vlasnika)
- Opis dijelova i materijala temeljem analiza i prepoznavanja
- Elaborat-troškovnik razdijeljen u faze zahvata sa specifikacijom materijala
- Fotografska dokumentacija stanja prije, tijekom i nakon radova s totalima i detaljima.
- Osnovna grafička dokumentacija (ako se radi o kompozitnom objektu) ili definiranja geneze nastanka cjeline ili detalja
- Detaljniji opis radova sa svim postupcima i materijalima
- Prateća dokumentacija vezana uz kontaktiranje vlasnika i obveze prema nadležnoj službi zaštite
- Ulazni revers – Izlazni revers + osnovna knjiga rest. radionice

VISOKI (SLOŽENA I OBJEKTNA BAZA PODATAKA)

- Evidencija (pretraga) predmeta po vrsti, vlasniku, objektu, tipu itd.
- Evidencija stanja i mikroklimatskih uvjeta *in situ* temeljem mjerenja te uz izradu izvješća
- Detaljni povijesni podaci o predmetu temeljem istraživanja primarne i sekundarne dokumentacije
- Opis dijelova i materijala temeljem prepoznavanja i detaljnih analiza vrsta i podvrsta (specifičnosti) te tehnoloških karakteristika, specifičnosti i nastanka
- Detaljan troškovnik svih faza postupaka i zahvata s detaljnom specifikacijom korištenih materijala
- Fotografska dokumentacija stanja prije, tijekom i nakon radova s totalima i detaljima, vođena kao sekundarna dokumentacija
- Prirodoslovna i nedestruktivna istraživanja sa sekundarnom obradom
- Obvezna grafička dokumentacija te korištena 3D predočavanja objekta, nastanka odn. geneze ili detalja
- Detaljni opis radova sa svim postupcima i materijalima, atestima upotrebljenih materijala i sl.
- Analiza postprodukcijske obrade (čuvanja i zaštite) temeljem kontroliranih uvjeta smještaja u objektu
- Arhiviranje prateće dokumentacije vezane uz obavještanje i suglasnosti svih faktora u zahvatu
- Ulazni i izlazni reversi, zapisnici i sl. dokumenti te upute vlasniku o korištenju i zaštiti predmeta.
- Postrestauratorski monitoring

Kako bismo napravili uistinu upotrebljiv i funkcionalan dokumentacijsko-informatički sustav, nužno je konzultirati različita iskustva. Stoga će se putem prezentacije zagrebačkog *M++*, preko ljubljanskog *Fundusa* do beogradskog *Artemisa* na ovom seminaru moći steći dragocjena iskustva o informatizaciji u restauratorskoj problematici.

OTVARANJE PITANJA

Primjer alkarske nošnje iz Sinja i specifični termini – kako takve podatke uključiti u opće – Formiranje podgrupa / regionalne različitosti / restauriranje kopija

Tekstilna radionica HRZ-a ima iza sebe golem restauratorski opus tekstilnih predmeta. Formirana još 1967. u RZH-u s početnom idejom i funkcijom da će radionica za tekstil restaurirati tekstilne predmete koji se vežu i od važnosti su za narodni običaj trčanja Alke u Sinju, gdje su se tijekom tri stoljeća akumulirali, izrađivali i čuvali u najvećoj mjeri tekstilni predmeti, koji su tu igru činili i tradicionalnom i slikovitom i posebnom. Jer nemojmo zaboraviti da se slična igra trči i u Istri (Barban), a postoje dokumenti da se javljala i na drugim mjestima uz obalu sve do potkraj 19. ili na početku 20. stoljeća. I kako je vjerojatno jedan od razloga gubljenja te igre na drugim mjestima bila „slaba slikovitost“ tekstilnih dijelova nošnji ili opreme, i uz to vezano brže gubljenje interesa i nestajanje tradicije, upravo su slikovitost i vizualno bogatstvo i izgled osiguravali stalni interes u Sinju.

Što bi se zbilom dogodilo da nije oformljena tekstilna restauratorska radionica i da brojne osobe na čelu s Bernardom Rundek Franić nisu desetljećima restaurirale, a potom izrađivale replike alkarskih nošnji?

Da su se nošnje u 70-im i 80-im godinama 20. stoljeća od upotrebe raspale, bi li se do danas održalo trčanje Alke? Tko to zna? Znamo, međutim, da su stotine (zapravo tisuće) predmeta koje su prošle kroz radionicu za tekstil baza golema znanja i dokumentacije, čije se adekvatno arhiviranje i prezentiranje još uvijek nije završilo, a morat će se ubrzano napraviti i prezentirati za nekoliko godina na velikoj obljetnici.

Kako su pojedinci, ustanove ili institucije koje se bave restauriranjem i konzerviranjem tekstila u različitim uvjetima te kako su predmeti koji ulaze u korpus kulturne baštine različite razine, realno je postavljanje standarda dokumentiranja.

Pokušajmo prvo definirati koji su bitni elementi – faze dokumentiranja radova na tekstu:

1. definiranje gradbenih materijala → stvaranje tezaurusa,
2. određivanje tehnologije izrade → stvaranje tezaurusa,
3. konstatiranje i dokumentiranje oštećenja i razloga degradacija,
4. predlaganje primjerenog/primjerenih zahvata,
5. detaljan opis radova i korištenih tehnologija,
6. konstatiranje stanja zbog praćenja promjena.

Drugi segment dokumentacije – opći ikonografski i stilski elementi

1. vrsta predmeta
2. ODJEĆA
 - a) ODJEĆA
 - i. NARODNE NOŠNJE (lokalna razdioba)
 1. podgrupa po rodu
 2. tradicijska podgrupa, npr. alkarska nošnja, moreška i sl.
 - ii. GRAĐANSKA ODJEĆA
 1. definiranje podgrupa
 - b) UNIFORME
 - i. MISNO RUHO I PRIBOR (uz dodatnu konfesijsku razdiobu)
 - ii. CIVILNE SLUŽBE
 1. RADNA ODJEĆA
 - iii. VOJNE UNIFORME
 - c) UKRASNA ODJEĆA
 - i. LEPEZE
 - ii. RUKVICE
 - iii. ŠEŠIRI
 - iv. CIPELE
 - v. MARAMICE I SL. ...
3. UPOTREBNI PREDMETI
 - a) POKRIVAČI
 - b) TEPISI I TAPISERIJE
 - c) DEKORATIVNI PREDMETI
 - d) ZASTAVE
 - e) Tekstil kao dio namještaja (tekstil tapecirung)

POTREBE STVARANJA THESAURUSA – interdisciplinarni pristup je nuždan

Primjer: → VLAKNA → prirodna → proteinska (vuna, svila)
celulozna (pamuk, lan, konoplja)
umjetna → viskoze (*rayon*)

thesaurus BOJILA – tehnologije (u kontekstu vremenske lente)
thesaurus (način proizvodnje-tehnike izrade)